

Piotr Piss

Misja NATO Baltic Air Policing i udział w niej PKW "Orlik"

Wschodnioznawstwo 8, 281-297

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Piss

Misja NATO Baltic Air Policing i udział w niej PKW „Orlik”

W bieżącym roku w dniach od 1 V do 31 VIII 2014 r. po raz piąty w bazie Zokniai w Szawlach (lit. Šiauliai) na Litwie stacjonował Polski Kontyngent Wojskowy „Orlik”. Misja polskich żołnierzy jest dobrym przykładem działalności Polski w ramach NATO, jak i w relacjach wojskowych między Polską a Litwą.

Niniejszy artykuł opisuje działalność misji Baltic Air Policing ze szczególnym uwzględnieniem działalności PKW „Orlik” na Litwie. Głównymi pytaniami badawczymi jest kwestia skuteczności misji Air Policing oraz wpływ działalności Polskiego Kontyngentu na relacje polsko-litewskie.

NATO Baltic Air Policing

Jedną z zasad polityki Sojuszu Północnoatlantyckiego jest zapewnienie kolektywnej obrony przestrzeni powietrznej NATO. Jest to obowiązkiem każdego z państw członkowskich, które zobowiązane są do prowadzenia misji kontroli powietrznej (ang. air policing).

Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy państwo nie posiada własnego lotnictwa bojowego, przez co nie może zapewnić bezpieczeństwa własnej przestrzeni powietrznej, czyli też przestrzeni NATO. Wtedy odpowiedzialność za bezpieczeństwo powietrza tych krajów bierze kolektywnie sojusz, wspomagając państwo nie posiadające odpowiednich środków. Misje te trwają stale (chyba że państwo goszczące będzie już w stanie zapewnić samodzielnie bezpieczeństwo powietrzne). Są one przykładem solidarności Sojuszu w czasie pokoju.

Obecnie Sojusz prowadzi 2 duże misje typu air policing: Icelandic Air Policing oraz Baltic Air Policing. Pierwsza jest to misja, w której państwa NATO patrolują terytorium Islandii. Jest to jedyny członek NATO, który nie posiada własnej armii. Misja ta nie jest jednak stała a jedynie okresowa. Rozpoczęła się w roku 2008, a jeden kontyngent stacjonuje w Islandii przez około 3 tygodnie. Misje te odbywają się w ramach realizacji zadań Zintegrowanego Systemu Obrony

Powietrznej NATO (NATINADS). Są także częścią programu NATO w ramach Smart Defence¹.

Krajem NATO, który nie posiada swojego lotnictwa, jest też Słowenia. Za jej przestrzeń powietrzną są odpowiedzialne włoskie siły powietrzne².

Drugą misją to zabezpieczenie przestrzeni powietrznej krajów bałtyckich – Litwy, Łotwy oraz Estonii. Rozpoczęła się ona 30 III 2004 r. – zaledwie dzień po wejściu tych krajów w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego (29 III). Pierwszym krajem, którego żołnierze spełniali sojuszniczy obowiązek, była Belgia.

W tej misji wzięło dotychczas udział 15 krajów NATO w ramach 36 kontyngentów. Najczęściej niebo krajów bałtyckich chronili Niemcy – sześciokrotnie, następnie Polacy i Duńczycy – pięciokrotnie, a czterokrotnie Amerykanie oraz Francuzi. Początkowo misja miała trwać przez 10 lat, do końca 2014 r. Dnia 8 II 2012 r. Rada Sojuszu przyjęła, że będzie to misja długoterminowa i nie podała końcowej daty dla tej misji³.

Kontyngenty stacjonują w bazie Zokiniai koło Szawel (lit. Šiauliai) na Litwie. Została ona wybrana przez NATO ze względu na dużą powierzchnię i dobre strategiczne położenie. Baza Zokiniai istnieje od 1931 r. Po II wojnie światowej stała się bazą lotniczą Sił Powietrznych ZSRR, dzięki czemu wciąż była modernizowana. W 1993 r. baza została przejęta przez Siły Powietrzne Litwy. Dzisiaj jest nie tylko bazą wojskową, od roku 1997 jest także międzynarodowym portem lotniczym⁴. Jej lokalizacja sprzyja prowadzeniu misji. Do granicy z obwodem kaliningradzkim i Białorusią samoloty mają około 10 minut, a do okolic Sankt Petersburga – pół godziny⁵.

Od roku 2014 kontyngenty Baltic Air Policing mają do dyspozycji kolejny port lotniczy. Estończycy zmodernizowali do wymaganych standardów bazę swojego lotnictwa w Ämari. Dzięki temu samoloty sojuszników mają zapasowe lotnisko. Kontyngenty mogą obecnie stacjonować rotacyjnie w Estonii i na Litwie. Bez wątplenia jest to duży plus dla prowadzenia misji. Dodatkową zaletą tej bazy jest jej bliskość do bezpośrednich granic Federacji Rosyjskiej – około 200 kilometrów. Zwiększa to możliwości samolotów dyżurnych, które mogą przechwycić samoloty naruszające przestrzeń powietrzną niemal bezpośrednio po starcie.

Jeśli chodzi o koszty misji, to w jej ramach państwa bałtyckie opłacają zakwaterowanie i wyżywienie żołnierzy, uzupełniają paliwo i wodę, zapewniają infra-

¹ http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2014_06/20140602_140602-Media-Backgrounder_Multinational-Projects_en.pdf (6 XI 2014).

² P. Bukowski, *PKW „Orlik” nad Litwą*, „Lotnictwo” 2006, nr 4, s. 10.

³ <http://www.lithuaniatribune.com/10522/nato-further-authorized-the-baltic-air-policing-mission-201210522/> (25 IX 2014).

⁴ F. van der Avoort, J. Franken, *Na straży Bałtyckiego Nieba*, „Lotnictwo” 2014, nr 6, s. 36-37.

⁵ R. Rochowicz, *Orlik lata nad Litwą*, „Lotnictwo” 2006, nr 2, s. 29.

strukturę lotniska, systemy kontroli lotów. Sojusznicy wysyłają do Szawli samoloty, uzbrojenie, personel techniczny oraz pilotów.

W poniższej tabeli zaprezentowano kraje, które uczestniczyły w misji, oraz datę rozpoczęcia przez nich misji. Dane pochodzą ze strony Ministerstwa Obrony Litwy⁶.

Tabela 1. Kontyngenty w ramach misji NATO Baltic Air Policing

Data rozpoczęcia misji	Państwo	Data rozpoczęcia misji	Państwo
27 III 2004 r.	Belgia	1 V 2009 r.	Czechy
1 VII 2004 r.	Dania	31 VIII 2009 r.	Niemcy (3 misja)
14 X 2004 r.	Wielka Brytania	4 I 2010 r.	Francja (2 misja)
21 I 2005 r.	Norwegia	30 IV 2010 r.	Polska (3 misja)
31 III 2005 r.	Holandia	1 IX 2010 r.	USA (3 misja)
1 VII 2005 r.	Niemcy	5 I 2011 r.	Niemcy (4 misja)
30 IX 2005 r.	USA	28 IV 2011 r.	Francja (3 misja)
30 XII 2005 r.	Polska	2 IX 2011 r.	Dania (3 misja)
31 III 2006 r.	Turcja	4 I 2012 r.	Niemcy (5 misja)
1 VIII 2006 r.	Hiszpania	26 IV 2012 r.	Polska (4 misja)
1 XII 2006 r.	Belgia (2 misja)	31 VIII 2012 r.	Czechy (2 misja)
1 IV 2007 r.	Francja	3 I 2013 r.	Dania (4 misja)
1 VIII 2007 r.	Rumunia	30 IV 2013 r.	Francja (4 misja)
1 XI 2007 r.	Portugalia	31 VIII 2013 r.	Belgia (3 misja)
15 XII 2007 r.	Norwegia (2 misja)	3 I 2014 r.	USA (4 misja)
15 III 2008 r.	Polska (2 misja)	30 IV 2014 r.	Polska (5 misja) – państwo wiodące, Dania (5 misja), Wielka Brytania (2 misja)
30 VII 2008 r.	Niemcy (2 misja)	31 VIII 2014 r.	Portugalia (2 misja) – państwo wiodące, Kanada, Niemcy (6 misja)
30 X 2008 r.	USA (2 misja)	początek 2015 r.	Włochy, Polska (6 misja)
9 II 2009 r.	Dania (2 misja)		

Źródło: opracowanie własne

⁶ http://kariuomene.kam.lt/en/structure_1469/air_force/nato_air_-_policing_mission.html (25 IX 2014).

Główne zadania jakie pełnią Kontyngenty w ramach misji to: ochrona przestrzeni powietrznej krajów bałtyckich, rozpoznanie sytuacji powietrznej, udzielenie pomocy załogom statków powietrznych będących w sytuacjach awaryjnych⁷. Załogi są w całotygodniowym, 24-godzinnym stanie gotowości do przechwycenia jakichkolwiek niezidentyfikowanych obiektów naruszających granicę tych krajów. Są to tzw. Quick Reaction Force. Piloci są gotowi do startu w ciągu 15 minut. Dodatkowo piloci odbywają loty treningowe, biorą udział w ćwiczeniach z armiami państw bałtyckich czy pomagają wspierać akcje poszukiwawcze. Samoloty każdego z krajów współdziałają także z Siłami Powietrznymi Litwy. Piloci są podrywani do lotu przez dwa alarmy: Alfa Scramble⁸ – sygnał do startu samolotów stosowany w celu wykonania zadania bojowego oraz Tango Scramble – sygnał dla startu samolotów stosowany w celu przeprowadzenia szkolenia i treningu załóg sił dyżurnych⁹

Do misji kraje sojusznicze wysyłały zazwyczaj około 4-6 maszyn na okres 3-4 miesięcy (wariant 4-miesięczny funkcjonuje stale od 2010 r.). Do tego dochodzi około 100 osób personelu. Kontyngenty podlegają regionalnemu dowództwu NATO CAOC 2 (Combined Air Operation Center), którego kwatery znajduje się w Kalkar (Niemcy)¹⁰.

Piloci muszą się raz na jakiś czas podrywać do alarmowego lotu, gdyż dość często samoloty rosyjskie naruszają przestrzeń któregoś z krajów bałtyckich. Ekspertcy uważają, że dzięki temu Rosja rozpoznaje standardy działania NATO. Niemniej, prowadzenie tej misji skutecznie odstrasza rosyjskie maszyny od swobodnego naruszania granic.

Kolejnym, nie mniej ważnym, celem misji jest ukazanie solidarności między państwami Sojuszu. Wspieranie biedniejszych krajów nie posiadających wystarczających środków do zapewnienia sobie bezpieczeństwa swojej przestrzeni powietrznej pokazuje, że NATO działa także w czasie pokoju wspierając swoich sojuszników. Owszem, odbywa się to małymi kosztami i nie wiadomo jakby solidarność ta wyglądała w wypadku potencjalnej agresji. Niemniej aktywne działanie wzmacnia poczucie bezpieczeństwa w naszym regionie.

Początki misji nie zapowiadały się dobrze. Dnia 15 VIII 2005 r. na terenie Litwy rozbił się rosyjski myśliwiec Su-27. Pilot zdążył się katapultować¹¹. Zagadką pozostaje brak szybkiej reakcji kontyngentu niemieckiego, który w tym okresie pełnił służbę, na pogwałcenie przestrzeni powietrznej Litwy. Obecnie jednak te standardy wyglądają dużo lepiej i w przypadku takiego wydarzenia samoloty NATO zareagowałyby szybciej.

⁷ P. Arbaszek, *Polski Kontyngent Wojskowy Orlik 2*, „Lotnictwo” 2008, nr 7, s. 10.

⁸ Scramble – startować w trybie alarmowym.

⁹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_136.html (25 IX 2014).

¹⁰ R. Rochowicz, *op.cit.*, s. 29.

¹¹ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4264010.stm> (25 IX 2014).

W czasie trwania misji miała miejsce jedna katastrofa lotnicza. Dnia 30 VIII 2011 r. w czasie ćwiczeń zderzyły się ze sobą litewski szkolno-bojowy samolot L-39 Albatros z francuskim samolotem Mirage 2000C. Dwóch litewskich pilotów musiało się katapultować, maszyna uległa zniszczeniu, natomiast Mirage z uszkodzonym statecznikiem zdołał wrócić do bazy¹².

Były to dwa najsłynniejsze wypadki w czasie trwania misji Baltic Air Policing. Nie przytaczam tu przypadków naruszenia przestrzeni powietrznej krajów bałtyckich przez maszyny rosyjskie, gdyż zdarzają się one dość często.

Aby uhonorować żołnierzy państw sojusznicych za prowadzenie misji obrony przestrzeni powietrznej swoich krajów, ministrowie obrony Litwy, Łotwy oraz Estonii ustanowili w styczniu 2012 r. wspólny medal upamiętniający służbę w misji Baltic Air Policing. Jest on przyznawany każdemu żołnierzowi lub osobie cywilnej, która wzięła udział w tej misji¹³.

Polski Kontyngent Wojskowy „Orlik”

Polskie lotnictwo w ramach misji Baltic Air Policing desygnowało pięciokrotnie PKW „Orlik”. Podstawowym źródłem do badania działalności PKW „Orlik” jest oficjalna strona misji¹⁴. Jest to swego rodzaju dziennik opisujący działanie każdego kontyngentu, niestety strona istnieje dopiero od czasu działania PKW „Orlik” 2, stąd słabsze opisanie funkcjonowania pierwszego kontyngentu.

PKW „Orlik” 1 – czas działania kontyngentu: od 1 XII 2005 do 30 IV 2006 r.¹⁵ Misja od 1 I do 31 III 2006 r. Liczebność: 68 żołnierzy, w tym 6 pilotów (21 oficerów, 46 podoficerów, 1 szeregowy zawodowy). Wyposażenie: cztery MiG-29 z 1. Eskadry Lotnictwa Taktycznego w Mińsku Mazowieckim oraz sprzęt i personel z 23. Bazy Lotnictwa Taktycznego. Dowódcą mianowano ppłk. dypl. pil. Roberta Ciemniaka. Koszt misji: ok. 16 mln złotych pokryty z budżetu MON¹⁶. Liczba wylatanych godzin: 92, liczba misji bojowych i treningowych: 29¹⁷ (w tym jedna misja bojowa [Alfa])¹⁸.

Struktura organizacyjna: dowództwo, grupa kierowania lotnictwem, sekcja operacyjna, grupa lotnicza, grupa zabezpieczenia technicznego, pion ochrony informacji niejawnych. Część zespołu stacjonowała w Regionalnym Centrum Koordynacji Rozpoznania Powietrzego RASCC (Regional Air Surveillance

¹² F. van der Avoort, J. Franken, *op.cit.*, s. 38.

¹³ <http://www.kam.lt/download/25552/medalis%20oro%20policijai.pdf> (25 IX 2014).

¹⁴ <http://www.airpolicing.wp.mil.pl> (20 IX 2014).

¹⁵ M.P. 2005, nr 76, poz. 1065.

¹⁶ R. Rochowicz, *op.cit.*, s. 29.

¹⁷ M. Tomaszewski, *Piąty rok Orlika*, „Raport” 2014, nr 6, s. 42.

¹⁸ P. Bukowski, *op.cit.*, s. 10.

Coordination Center) znajdującym się w Karmelavie koło Kowna. Jest ono częścią NATO-wskiego systemu obrony powietrznej, który powstał na bazie porozumienia między Litwą, Łotwą oraz Estonią¹⁹. Stacjonuje tam personel każdego z trzech krajów. W ramach każdego PKW „Orlik” część załogi stacjonuje w tym centrum.

PKW „Orlik” 2 – czas działania kontyngentu: od 15 II do 31 VII 2008 r.²⁰ Liczył on 95 żołnierzy, w tym 8 pilotów²¹. Misja od 15 III do 30 VI 2008 r. Misję poprzedzały ćwiczenia taktyczne „Jastrząb 08” w 22. Bazie Lotniczej w Malborku 26-28 II 2008 r. Wyposażenie: cztery MiG-29 z 41. Eskadry Lotnictwa Taktycznego oraz personel i sprzęt z 22. Bazy Lotniczej. Dowódcą mianowano ppłk. pil. Mariusza Biajgo. Liczba wylatanych godzin: 170, liczba misji bojowych i treningowych: 68²².

Struktura organizacyjna: dowództwo, grupa kierowania lotnictwem, grupa zabezpieczenia technicznego, grupa lotnicza, sekcja operacyjna, sekcja medyczna, sekcja dowodzenia i łączności oraz pion ochrony informacji niejawnej.

Część zaopatrzenia przewoził „most powietrzny” z 13. Eskadry Lotnictwa Taktycznego. Przylatywał on do bazy w Szawlach co najmniej 4 razy w miesiącu²³.

W czasie trwania misji żołnierze polscy odwiedzili Muzeum Lotnictwa Litewskiego w Kownie, ppłk Biajgo spotkał się z merem Szawli Genadijusem Miksyso-wem. Oficjalna strona PKW „Orlik” głosiła pod datą 10 IV 2008 r.:

Bardzo łatwo w porównaniu z żołnierzami innych narodowości, Polacy nawiązują kontakty i uczestniczą w bieżących wydarzeniach regionu Siauliai. Już po dwóch tygodniach od rozpoczęcia pełnienia misji lotnicy wzięli udział w sportowych zawodach w miejskim centrum sportowym. Rywalizowali w takich konkurencjach jak: koszykówka uliczna, rzuty osobiste do kosza, strzelanie z broni sportowej, lotki i przeciąganie liny²⁴.

Żołnierze wzięli udział w obchodach święta Konstytucji 3 maja w Wilnie, odwiedzili także dom dziecka w okolicach Szawli i przekazali prezenty podopiecznym. Już w czasie pierwszej zmiany polscy żołnierze wsparli ten dom dziecka. Na stronie napisano: „Ta sprawa nie była żołnierskim obowiązkiem tu na Litwie, ale była obowiązkiem każdego człowieka. I żołnierze zrobili to, za co nikt oprócz dzieci nie potrafi im podziękować”²⁵. Dnia 9 V 2008 r. Kontyngent odwiedził

¹⁹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_81.html (25 IX 2014).

²⁰ M.P. 2008, nr 10, poz. 107.

²¹ N. Bączyk, *PKW Orlik 2 dla państw bałtyckich*, „Lotnictwo” 2008, nr 4, s. 35.

²² M. Tomaszycycki, *op.cit.*, s. 42.

²³ N. Bączyk, *op.cit.*, s. 36.

²⁴ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_42.html (25 IX 2014).

²⁵ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_58.html (25 IX 2014).

Minister Obrony Narodowej Bogdan Klich²⁶ oraz Dowódca Sił Powietrznych gen. broni pil. Andrzej Błasik²⁷. Sprawdzili oni gotowość bojową kontyngentu oraz rozmawiali z żołnierzami.

Na zakończenie kontyngentu w imieniu dowódcy litewskich Sił Powietrznych ppłk Vidmantas Raklevicius odznaczył medalem litewskich Sił Powietrznych ppłk. pil. Mariusza Biajgo, mjr. pil. Artura Kałko, mjr. Krzysztofa Klocha oraz kpt. Marka Węglowskiego.

PKW „Orlik” 3 – czas działania kontyngentu: od 15 IV do 15 IX 2010 r.²⁸ Misja od 30 IV do 1 IX 2010 r. Liczebność: 97 żołnierzy, w tym 8 pilotów. Wyposażenie: cztery MiG-29 z 1. Eskadry Lotnictwa Taktycznego oraz personel i sprzęt z 23. Bazy Lotniczej z Mińska Mazowieckiego. Dowódcą mianowano ppłk. pil. Roberta Kozaka. Misję poprzedzały ćwiczenia certyfikujące „Jastrząb 2010”²⁹. Liczba wylatanych godzin: 210. Liczba misji bojowych i treningowych: około 160³⁰ (jedna misja bojowa, w trakcie której eskortowano parę rosyjskich Su-27 nad Morzem Bałtyckim)³¹.

W czasie trwania misji żołnierze wzięli udział m.in. w obchodach rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja w Wilnie, zbierali pieniądze w swoim gronie na pomoc powodzianom w Polsce, uczestniczyli w wyborach prezydenckich, delegacja wzięła udział w Dniu Państwowym Litwy – Dniu Koronacji Króla Litwy Mendoga, uczestniczyli w Dniu Wojska Polskiego w Wilnie, celebrowali Święto Lotnictwa, w trakcie którego odznaczono część żołnierzy orderami „Za Zasługi dla Obronności Kraju” i „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny” oraz pamiątkowymi ryngrafami. Odwiedzili także Górę Krzyży koło Szawli, słynne miejsce pielgrzymek, które odwiedzali żołnierze poprzednich kontyngentów.

Bardzo aktywnie polscy żołnierze wspomagali dom dziecka w Pakruojis, który pamięta wizyty żołnierzy z dwóch poprzednich kontyngentów. Żołnierze przekazali podopiecznym księdza Riciardasa Rutkovskasa prezenty z okazji Dnia Dziecka³², zainstalowali w ich placówce Internet, a dzieci odwiedziły żołnierzy w bazie lotniczej Zokniai, mogąc porozmawiać z żołnierzami i obejrzeć sprzęt³³.

Dnia 17 VI 2010 r. żołnierzy odwiedził szef MON Bogdan Klich, Dowódca Sił Powietrznych gen. broni pil. Lech Majewski oraz Dowódca Operacyjny Wojska Polskiego gen. dyw. Edward Gruszka³⁴. W czasie wizyty zapoznali się

²⁶ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_61.html (25 IX 2014).

²⁷ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_54.html (25 IX 2014).

²⁸ M.P. 2010, nr 22, poz. 212.

²⁹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_70.html (25 IX 2014).

³⁰ M. Tomaszycycki, *op.cit.*, s. 42.

³¹ http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=4912 (25 IX 2014).

³² http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_87.html (25 IX 2014).

³³ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_89.html (25 IX 2014).

³⁴ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_90.html (25 IX 2014).

z warunkami służby, specyfiką zadań personelu oraz zobaczyli próbny alarm bojowy. Ponadto odbyła się wizyta gen. a Egon Rammsa – ówczesnego dowódcy Połączonego Dowództwa Sojuszników³⁵ (Allied Joint Force Command Brunsum). Ponadto w dniu przekazania dyżuru lotnikom amerykańskim trzech żołnierzy polskich otrzymało litewskie odznaczenie „Medal of Momento” przyznane przez Ministra Obrony Narodowej Republiki Litewskiej. A Szef Obrony Litwy gen. dyw. Arvydas Pocius podziękował żołnierzom za doskonale wykonanie zadań i bardzo dobrą współpracę z litewskimi żołnierzami³⁶.

PKW „Orlik” 4 – czas działania kontyngentu: od 15 IV do 15 IX 2012 r. Misja od 27 IV do 31 VIII 2012 r.³⁷ Liczebność: 99 żołnierzy. Wyposażenie: cztery MiG-29 z 22. Bazy Lotnictwa Taktycznego w Malborku. Dowódcą został ppłk pil. Leszek Błach³⁸. Misję poprzedzały ćwiczenia certyfikujące „Jastrząb 2012”³⁹. Liczba wylatanych godzin: 258. Liczba misji bojowych i treningowych: 99⁴⁰.

Żołnierze w trakcie kontyngentu wzięli udział w wielu wydarzeniach lokalnych, takich jak obchody święta Konstytucji 3 maja na wileńskiej Rossie, Dniach Strażaka w Szawlach (na życzenie Komendanta Straży Pożarnej z tego miasta), w zawodach sportowych z okazji Dnia Olimpijskiego oraz w obchodach XX-lecia powstania Litewskich Sił Powietrznych. Wzięli także udział w międzynarodowych pokazach Air Show „Iron Wings” w Szawlach, w którym wystąpił także Zespół Akrobacyjny „Biało-Czerwone ISKRY”.

Odwiedzili Wilno oraz Troki, zobaczyli mecz piłkarzy ręcznych między Polską a Litwą, zwiedzili Muzeum Zimnej Wojny w miejscowości Plokstine oraz pojechali na Górę Krzyży. Rozpoczęli także współpracę z polskim Domem Dziecka w Solecznikach przekazując kilka kartonów prezentów. Ponadto przekazali do ośrodka potrzebne środki do remontu pokoi. Dzieci z Domu Dziecka przyjechały do Szawel i spotkały się na miejscu z polskimi żołnierzami, którzy oprowadzali je po bazie, pokazywali sprzęt i opowiadali o swojej służbie. Jest to kolejny dowód na to, że w czasie misji żołnierze nie zajmują się tylko służbą.

W ramach ćwiczeń piloci z kontyngentu wzięli udział w manewrach NATO Baltic Region Training Event (BRTE) 29 XII i 30 V⁴¹. Polskie MiG-29 ćwiczyły przechwycenie dwóch francuskich samolotów Mirage 2000 i dwóch amerykańskich A-10 Thunderbolt II oraz lądowanie awaryjne, a nawigatorzy naprowadzania – podawanie niezbędnych współrzędnych do naprowadzenia samolotu i zniszczenia intruza. Wzięli udział także w ćwiczeniach NATO Ramstein Guard 4, które

³⁵ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_100.html (25 IX 2014).

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ M.P. 2012, nr 0, poz. 219.

³⁸ *Polski Kontyngent Wojskowy „Orlik 4”, „Lotnictwo” 2012, nr 6, s. 6.*

³⁹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_110.html (25 IX 2014).

⁴⁰ M. Tomaszyci, *op.cit.*, s. 42.

⁴¹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_125.html (25 IX 2014).

odbyły się 16-20 VII 2012 r. W ich trakcie polscy piloci brali udział w misjach Tango Scramble w warunkach zakłóceń radioelektronicznych⁴².

Dnia 11 VII 2012 r. bazę w Szawlach odwiedził szef BBN Stanisław Koziej⁴³. Zapoznał się on z warunkami służby polskich żołnierzy oraz specyfiką ich działań. Wraz z nim przyjechał m.in. wiceminister obrony narodowej Litwy Vytautas Umbrasas, ambasador Rzeczypospolitej Polskiej na Litwie Janusz Skolimowski, reprezentujący Szefa Sztabu Generalnego WP gen. broni Mieczysław Gocuł. Szef BBN przeczytał list od prezydenta Bronisława Komorowskiego, w którym dziękuje żołnierzom za to: „że swoją służbą poświadczają wartość polskiej sojuszniczej solidarności i odpowiedzialności za bezpieczeństwo regionu oraz za to że potwierdzają zasadę niepodzielności bezpieczeństwa wszystkich państw członkowskich NATO”. Ponadto odznaczono 2 żołnierzy Lotniczym Krzyżem Zasługi oraz 9 żołnierzy nagrodami rzeczowymi. Polski kontynent odwiedził także Minister Spraw Zagranicznych Republiki Litwy Audronius Ažubalis⁴⁴, Naczelny Dowódca Wojsk Sojuszniczych NATO w Europie admirał James Stavridis⁴⁵, Stały Przedstawiciel Republiki Litewskiej przy NATO ambasador Kęstutis Jankauskas⁴⁶ oraz Szef Sztabu Generalnego gen. Mieczysław Cieniuch wraz z szefem Sztabu Generalnego Republiki Litewskiej gen. broni Arvydasem Pociusem⁴⁷.

Wszyscy uczestnicy tego kontyngentu otrzymali medal misji Baltic Air Policing. Polski Kontyngent został ponadto laureatem „Błękitnych Skrzydeł”⁴⁸. Jest to nagroda nadawana przez kapitułę Zarządu Krajowej Rady Lotnictwa i Redakcji „Skrzydlatej Polski” (magazynu o lotnictwie). To honorowe wyróżnienie jest przyznawane od 1964 r. za najwybitniejsze osiągnięcia w lotnictwie polskim w poprzedzającym roku. Lotnicy z Malborka zostali uhonorowani tą nagrodą po raz drugi, pierwszy raz w 2008 r.

PKW „Orlik” 5 – czas działania kontyngentu: od 15 IV do 15 IX 2014 r.⁴⁹ Liczebność: 96 żołnierzy, w tym 8 pilotów. Koszty misji pokryte zostały ze środków MON i wyniosły 7,86 mln złotych⁵⁰. Misja trwała od 30 IV do 31 VIII 2014 r. Wyposażenie: cztery MiG-29 z 22. Bazy Lotnictwa Taktycznego. Dowódcą mianowano ppłk. pil. Krzysztofa Stobieckiego (był zastępcą dowódcy w czasie PKW „Orlik” 4). Misję poprzedzały jak zawsze ćwiczenia certyfikujące „Jastrząb 2014”. Liczba wylatanych godzin: 300. Liczba lotów na przechwycenie

⁴² http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_140.html (25 IX 2014).

⁴³ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_134.html (25 IX 2014).

⁴⁴ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_143.html (25 IX 2014).

⁴⁵ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_138.html (25 IX 2014).

⁴⁶ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_150.html (25 IX 2014).

⁴⁷ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_156.html (25 IX 2014).

⁴⁸ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_152.html (25 IX 2014).

⁴⁹ M.P. 2014, nr 0, poz. 273.

⁵⁰ B. Głowacki, *Orlik z sojusznikami*, „Skrzydłata Polska” 2014, nr 6, s. 44.

(alfa scramble): 30. Liczba lotów treningowych (tango scramble): 114⁵¹. Po raz pierwszy w ramach kontyngentu zatrudniono także sokolnika w trzecim miesiącu trwania misji.

Struktura PKW „Orlik” 5 przedstawiała się następująco. Nadrzędną komórką było dowództwo. Pod nimi znajdowały się: sekcja medyczna, POIN, sekcja kierowania lotnictwem, klucz lotniczy, grupa zabezpieczenia technicznego (podzielona na dwa klucze: eksploatacji samolotów oraz zabezpieczenia) oraz sekcje obserwacyjna wraz z sekcją dowodzenia i łączność.

Wobec wydarzeń na Ukrainie i w poczuciu zagrożenia przez działania Federacji Rosyjskiej misja PKW „Orlik” 5 była inna niż poprzednie. Oprócz polskiego kontyngentu misję wspierały także Royal Air Force (Królewskie Siły Powietrzne) z Wielkiej Brytanii, które przesłały do Szawli cztery samoloty Eurofighter Typhoon FGR4 z 3 Squadronu RAF⁵². Ponadto w bazie Ämari w Estonii stacjonują cztery samoloty F-16A z Królewskich Wojsk Lotniczych Danii. Kontyngent ten liczył ok. 50 osób⁵³. Jest to duże wzmocnienie misji i jasny sygnał, że NATO wspiera w trudnym czasie państwa bałtyckie.

Żołnierze wzięli udział w wydarzeniach lokalnych, jak obchody święta Konstytucji 3 maja w Wilnie, Dniach Otwartych Armii Litewskiej, Dniach Strażaka w miejscowości Naujoji Akmenė oraz w obchodach Dnia Wojska Polskiego. Odдали także głosy w wyborach do Parlamentu Europejskiego. W ramach odpoczynku odwiedzili Troki i Wilno, zobaczyli mecz koszykówki Litwa – Macedonia oraz wzięli udział w kilku imprezach sportowych. Ponadto wciąż pomagają polskiemu domu dziecka w Sołecznikach. W lipcu odwiedzili jego wychowanków w Sołecznikach, a w sierpniu miała miejsca rewizyta. Ponadto odwiedzili obóz dla dzieci z rodzin patologicznych w Radviliskach (lit. Radviliskis).

Polski kontyngent w czasie służby odwiedziło wiele delegacji. Oprócz dużej ilości wycieczek z różnych szkół na Litwie miały miejsce odwiedziny oficjeli. Były to między innymi delegacja Międzynarodowego Stowarzyszenia Policji, attaché wojskowi akredytowani w Wilnie z 10 krajów, szwedzcy parlamentarzyści, kadeci Amerykańskich Sił Powietrznych (USAF), przedstawiciele litewskiej żandarmerii, marszałek lotnictwa Graham Stacey (Zastępca Dowódcy Sił Połączonych z Brunssum), delegacja Kongresu z USA, Zastępca Dowódcy Sojuszniczych Sił Powietrznych (AIRCUM) z Ramstein gen. Dominique de Longvillers, delegacja Biura Bezpieczeństwa Narodowego oraz pracownicy polskiej ambasady w Wilnie.

W ramach ćwiczeń polscy piloci wzięli udział w rutynowych ćwiczeniach NATO Baltic Region Training Event (BRTE XVIII) na Łotwie z udziałem 9 nacji, przeprowadzono szkolenie z ratownictwa wodnego, tj. ćwiczenia jak ma się

⁵¹ http://www.airpolicing.wp.mil.pl/pl/1_223.html (25 IX 2014).

⁵² B. Głowacki, *op.cit.*, s. 43.

⁵³ *Ibidem*, s. 46.

zachować pilot po awaryjnym lądowaniu w wodzie. Oprócz tego miały miejsca wspólne ćwiczenia z Brytyjczykami i Duńczykami.

Podczas pożegnania nastąpiło wręczenie odznaczeń za misję. Każdy uczestnik otrzymał medal misji Baltic Air Policing. Ponadto Polacy otrzymali następujące odznaczenia od Dowódcy Litewskich Sił Powietrznych: Medal of Distinction: ppłk pil. Krzysztof Stobecki – dowódca PKW „Orlik” 5 oraz jego zastępca ppłk pil. Piotr Wyrembski; Medal of Memento otrzymali kpt. Michał Kuśmierczyk, kpt. Marek Kwiatek, kpt. Paweł Dłużniewski, plut. Stanisław Ziemnicki.

Po misji wykonywanej przez Polaków, Duńczyków i Brytyjczyków obowiązki przejęło lotnictwo niemieckie, portugalskie i kanadyjskie. Pokazuje to, że sojusz utrzymuje zwiększenie liczby maszyn do ochrony państw bałtyckich i wykazuje dalszą solidarność z krajami bałtyckimi.

PKW „Orlik” jako „Ambasador Polski”

Żołnierze PKW „Orlik” często są nazywani „Ambasadorami Polski”. Warto zwrócić uwagę na zmiany jakie zachodziły przy pożegnaniach i powitaniach żołnierzy Kontyngentu:

PKW „Orlik” 1 żegnał ówczesny dowódca Sił Powietrznych gen. broni pil. Stanisław Targosz.

PKW „Orlik” 2 żegnał podsekretarz stanu w MON Stanisław Jerzy Komorowski, szef Sztabu Generalnego WP generał Franciszek Gągor, dowódca Sił Powietrznych gen. broni pil. Andrzej Błasik. W Szawlach witał ich Wiceminister Obrony Narodowej Litwy Antanas Valys.

Z Szawli żegnał ich wiceminister obrony Litwy Antanas Valys, szef szkolenia Sił Powietrznych gen. bryg. pil. Anatol Czaban, a w Polsce witali ich Dyrektor Generalny MON Jacek Olbrycht, dowódcy Sił Powietrznych gen. broni. pil. Andrzej Błasik, Szef Sztabu-Zastępca Dowódcy Operacyjnego SZ gen. bryg. Piotr Pcionek.

PKW „Orlik” 3 żegnał gen. dyw. Krzysztof Załęski, pełniący obowiązki dowódcy Sił Powietrznych. Na Litwie witał wiceminister obrony Litwy Rimantas Stanislovas Jonatis i dowódca litewskich Sił Powietrznych gen. Artur Leita.

Z Szawli żegnał ich Szef Obrony Litwy gen. dyw. Arvydas Pocius, ambasador Stanów Zjednoczonych na Litwie Anne E. Derse. A w Polsce witał Minister Obrony Narodowej Bogdan Klich, dowódca Sił Powietrznych gen. broni pil. Lech Majewski oraz Szef Sztabu-Zastępca Dowódcy Operacyjnego gen. dyw. Jerzy Michałowski⁵⁴.

PKW „Orlik” 4 żegnał Wiceminister Obrony Narodowej Czesław Mroczek, Szef Sztabu Generalnego gen. Mieczysław Cieniuch, Dowódca Operacyjny Sił

⁵⁴ http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=4912 (25 IX 2014).

Zbrojnych. W Szawlach witał Wiceminister Obrony Narodowej Litwy Vytautas Umbrasas.

Z Szawli żołnierzy żegnała Minister Obrony Narodowej Litwy Rasa Juknevičienė, Minister Obrony Narodowej Republiki Czeskiej Alexader Vondra, Minister Spraw Zagranicznych Litwy Audronius Ažubalis oraz Dowódca Sił Powietrznych Litwy gen. dyw. Edvardas Mazeikis. W Polsce witał ich Minister Obrony Narodowej Tomasz Siemoniak.

PKW „Orlik” 5 był żegnany przez prezydenta Bronisława Komorowskiego, szefa BBN gen. Stanisława Kozieja, szefa MON Tomasza Siemoniaka, Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych gen. broni pil. Lecha Majewskiego, Szefa Sztabu Generalnego WP gen. broni Mieczysława Gocua. Z zagranicznych gości pojawił się francuski szef MON Jean-Yves Le Drian oraz gen. Denis Mercier, szef Sztabu Armée de l’Air (francuskich wojsk lotniczych)⁵⁵. Na misję do Polski przyjechał francuski kontyngent liczący około 100 osób i wyposażony w cztery samoloty Rafale. Kontyngent stacjonował w Malborku przez cały okres trwania PKW „Orlik” 5⁵⁶.

Z Szawli żegnał ich litewski wiceminister obrony Marius Velicki oraz Dowódca Połączonego Centrum Operacji Lotniczych (CAOC) w Uedem gen. Joachim Wundrak. Przywitanie kontyngentu w Malborku nie było tak okazałe jak jego pożegnanie. Pojawili się na nim Sekretarz stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej Czesław Mroczek, Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych gen. broni pil. Lech Majewski oraz Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych gen. broni Marek Tomaszyci.

Analizując pożegnania i powroty polskich żołnierzy widać znaczne wzmocnienie rangi działań PKW „Orlik”. Każda kolejna ceremonia miała coraz ważniejszy wymiar, czego dowodem jest liczniejszy udział oficjeli i to najważniejszych w obu krajach. Kulminacją było pożegnanie w Malborku piątej rotacji, która działała w okresie napięcia związanego z konfliktem na wschodniej Ukrainie. Był to pierwszy raz, kiedy prezydent RP był obecny na uroczystości związanej z PKW „Orlik”.

Ilość godzin w powietrzu i misji

Warto zwrócić także uwagę na zmiany w ilości wylatanych godzin w trakcie prowadzenia misji przez polskich lotników.

PKW „Orlik” 1: wylatane 92 godziny, 29 misji bojowych i treningowych (30 godzin miesięcznie);

⁵⁵ http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=13342 (25 IX 2014).

⁵⁶ B. Głowacki, *op.cit.*, s. 42.

PKW „Orlik” 2: 170 godzin, 68 misji (48 godzin miesięcznie);
PKW „Orlik” 3: 210 godzin, około 160 misji (52 godziny miesięcznie);
PKW „Orlik” 4: 258 godzin, 99 misji (64 godziny miesięcznie);
PKW „Orlik” 5: 300 godzin, 114 misji (75 godzin miesięcznie).

Należy wziąć pod uwagę, że pierwsza misja „Orlika” trwała 3 miesiące, druga 3,5 miesiąca, a następne już po 4 miesiące. Ponadto PKW „Orlik” 1 stacjonował na Litwie w zimie, co utrudnia działanie lotnictwa. Była to także pierwsza, pilotażowa misja. Tłumaczy to mniejszą liczbę wylatanych godzin.

Jakie można wyciągnąć wnioski z przedstawionych danych? Przede wszystkim widać znaczne zintensyfikowanie lotów i większy czas spędzony w powietrzu. Piloci w czasie ostatniej rotacji spędzili 2,5-krotnie więcej czasu w powietrzu niż ich poprzednicy z pierwszego kontyngentu. Lotnicy wykorzystują możliwość ćwiczeń z nieznaną, zagraniczną bazą aby zwiększyć swoje doświadczenie. Jest to bardzo korzystne dla polskich lotników a zintensyfikowanie ćwiczeń z Litwinami przynosi obopólne korzyści.

Zastanawiająca jest bardzo duża ilość misji w trakcie „Orlik” 3. Z przytoczonych danych wynika, że średnio każda misja była krótka, trwała około 1 godziny i 10 minut. Nie było to związane ze zwiększoną aktywnością lotnictwa rosyjskiego, oficjalne dane podają, że wykonano jedną misję bojową. Głównie były to loty treningowe, z których 10% stanowiły wspólne loty z litewskimi L-39 Albatros⁵⁷.

Zwiększoną działalność lotnictwa rosyjskiego szczególnie odczuł PKW „Orlik” 5. Musiał on wykonać 30 lotów typu Alfa Scramble, tj. lotów na przechwycenie niebezpiecznie zbliżających się do granic samolotów rosyjskich. Rosyjskie lotnictwo sprawdza w ten sposób gotowość i szybkość reakcji samolotów NATO na naruszenie przestrzeni powietrznej. Jak stwierdził płk pil. Piotr Wyrębski – zastępca dowódcy PKW „Orlik”: „Aktywność wzrasta stopniowo i z każdym rokiem staje się bardziej zauważalna. Kilka lat temu aktywność nie była znacząca, ale z każdą rotacją, z każdą misją – wzrasta”⁵⁸. Jest to związane oczywiście z prowadzoną przez Federację Rosyjską polityką po zajęciu Krymu.

Polski kontyngent nie był jedynym, który się musiał zmierzyć ze zwiększoną ilością prowokacji rosyjskiego lotnictwa. Jak podaje „Financial Times” w tym roku (stan na 24 IX 2014 r.) na Litwie miało miejsce 68 tego typu incydentów, Łotysze odnotowali ich 150, a w Estonii przestrzeń powietrzna została naruszona w tym roku pięciokrotnie, podczas gdy w ostatnich 8 latach miało to miejsce 7 razy⁵⁹.

⁵⁷ http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=4912 (25 IX 2014).

⁵⁸ <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/polskie-sily-powietrzne-na-litwie-aktywnosc-rosji-rosnie.d?id=65401090#ixzz3ICSBpU6s> (25 IX 2014).

⁵⁹ <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/9d016276-43c3-11e4-baa7-00144feabdc0.html#axzz3ICMnybU3> (5 XI 2014).

Przyszłość misji

Jak wspomniano na początku artykułu, NATO przedłużyło w 2012 r. czas trwania misji Baltic Air Policing oraz nie podało terminu jej zakończenia. Jest możliwych kilka scenariuszy dalszego prowadzenia misji oraz pewne działania, które sprawiają, że misja ta będzie zbędna.

Najlepszym rozwiązaniem byłby zakup samolotów bojowych przez państwa bałtyckie. Dzięki temu mogłyby same zapewnić bezpieczeństwo swojej przestrzeni powietrznej. Wydaje się to jednak mało prawdopodobne. Samoloty są bardzo drogą bronią. Polska, kupując od USA 48 nowych F-16, zapłaciła ok. 3,8 mld dolarów, co z kosztami kredytu jest wyceniane na 4,7 mld dolarów. Cena jednostkowa maszyny wyniosła ok. 70 mln dolarów. Są to koszty, na które zarówno obecnie, jak i w najbliższym czasie, państw bałtyckich nie będzie stać.

Wydatki na obronność są w tych krajach dość niskie. W zeszłym roku Litwini wydali na uzbrojenie 0,8% PKB (354 mln USD), Łotysze 0,9% (291 mln USD), a jedynie Estonia wymagane przez NATO 2% PKB (479 mln USD)⁶⁰. Nawet jeśli budżety Litwy i Łotwy zostaną zwiększone do planowanych 2% PKB zalecanych przez NATO, wciąż będą to zbyt małe pieniądze. Co ważne, koszty nie tylko będą dotyczyć samego zakupu maszyn, ale też ich eksploatacji, która jest również wysoka. Aby zapewnić efektywną obronę przestrzeni powietrznej trzech krajów, należałoby zakupić co najmniej eskadrę (16) samolotów⁶¹. Co generuje koszty ponad 1 miliarda dolarów, nie licząc wydatków na infrastrukturę i szkolenia.

Kolejną możliwością byłoby zmniejszenie intensywności misji, aby bardziej przypominała Icelandic Air Policing, tj. krótkie 3-4 tygodniowe misje patrolowe. Jest to jednak niemożliwe ze względu na bliskość Federacji Rosyjskiej i działalność jej lotnictwa, które bardzo często narusza przestrzeń powietrzną krajów bałtyckich.

Innym rozwiązaniem może być podpisanie umów bilateralnych, np. z kilkoma sojusznikami dla zapewnienia bezpieczeństwa przestrzeni powietrznej. Powinno się to odbywać rotacyjnie, aby Rosja nie mogła użyć argumentu, że są to stałe wojska NATO w kraju nowo przyjętym, co łamałoby umowę NATO – Rosja z 1997 r. Sama misja byłaby znacznie dłuższa, np. na rok czasu. Obniżyłoby to koszty logistyki, gdyż obecnie należy w ciągu roku przyjąć trzy kontyngenty wraz z samolotami i wyposażeniem. Mało prawdopodobne by była stała, roczna służba w takim kontyngencie – można zastosować rotację personelu. Należałoby wtedy dokładnie określić koszty misji i najlepiej ich podział na trzy kraje bałtyckie. Kwestią dyskusyjną będzie, czy Sojusznicy będą chcieli brać udział w rocznej misji, wysyłając tam swoje

⁶⁰ *Financial and Economic Data Relating to NATO Defence*, 24 II 2014, http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_107359.htm (5 XI 2014).

⁶¹ K. Załęski, *The Polish Air Force Operations in Air Policing over the Baltic States and the Future of the Mission*, „Baltic Security and Defence Review” 2012, t. 14, nr 2.

samoloty, uszczuplając tym samym swoje siły lotnicze. Zwłaszcza że chcąc zapewnić odpowiednią rotację, należałoby znaleźć 3-4 chętnie do takich działań państwa.

Ostatnim i najbardziej prawdopodobnym scenariuszem będzie kontynuowanie misji w obecnej formie. Spełnia ona swoje zadania i nie pozwala na naruszanie przestrzeni powietrznej przez samoloty rosyjskie. Ale wciąż jest to rozwiązanie tymczasowe, nie rozwiązujące problemu bezpieczeństwa przestrzeni powietrznej krajów bałtyckich.

Najlepszym rozwiązaniem, zarówno dla państw bałtyckich, jak i reszty NATO, byłby zakup przez te kraje własnych samolotów. Nasuwa się jednak pytanie, czy jest taka potrzeba. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem będzie inwestycja w siły lądowe niż w drogie w zakupie i utrzymaniu lotnictwo. Zwłaszcza, że budżety obronne tych państw nie wystarczają na taki zakup.

Czy misja Baltic Air Policing spełnia swoją funkcję?

W ramach podsumowania należy wrócić do pytań badawczych przedstawionych na początku artykułu. Podstawowym pytaniem było, czy misja Air Policing spełnia swój cel i zadania? Głównymi celami są ochrona przestrzeni powietrznej, udzielanie pomocy załogom samolotów w sytuacjach awaryjnych oraz prowadzenie rozpoznania sytuacji w powietrzu.

Analiza działań misji wykazuje, że cele te są osiągnięte. Samoloty rosyjskie nie naruszają już bezkarnie przestrzeni powietrznej krajów bałtyckich. Zdarzają się przypadki naruszeń, jednak w ramach obecnych działań maszyny rosyjskie zostają odpędzane na bezpieczną odległość od granic. Byłoby to niemożliwe gdyby nie sojusznicze samoloty, ponieważ Bałtowie nie mieliby czym się przeciwstawić. Dzięki Air Policing zapewnione jest niezbędne minimum bezpieczeństwa w przestrzeni powietrznej państw bałtyckich w czasie pokoju, gdyż są to zbyt małe siły w wypadku działań wojennych.

Ponadto misja wzmacnia poczucie bezpieczeństwa w krajach bałtyckich. Jest to namacalny dowód na obecność NATO w tym regionie. 48% Litwinów wierzy w obronę swojej ojczyzny przy pomocy NATO⁶². 43% Estończyków wierzy, że NATO wspomogłoby ich kraj militarnie a tylko 11% twierdzi, że takiej pomocy nie otrzymają⁶³. W Polsce natomiast 54% ankietowanych wyraża pewność, że NATO w razie konfliktu pomoże naszemu krajowi a 35% jest przeciwnego zdania⁶⁴.

⁶² <http://en.delfi.lt/lithuania/society/over-40-percent-lithuanians-would-take-up-arms-to-defend-country-in-case-of-war.d?id=66309826> (5 XI 2014).

⁶³ http://www.kmin.ee/files/kmin/nodes/14167_Public_Opinion_and_National_Defence_March2014.pdf (5 XI 2014).

⁶⁴ <http://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/471605,polacy-wierza-w-sile-nato-rosnie-odsetek-watpiacych.html> (5 XI 2014).

Wobec powyższych przykładów należy uznać, że misja spełnia swoje zadania i należy ocenić ją jako pozytywne działanie Sojuszu Północnoatlantyckiego. Ponadto w wypadku agresji na kraje bałtyckie żołnierze i piloci stacjonujący w ramach opisywanej misji będą pierwszymi żołnierzami NATO, którzy mogą przeciwstawić się temu atakowi. Kilka myśliciów oczywiście nie zatrzyma ofensywy ani nie obroni całkowicie przestrzeni powietrznej. Jednak będzie to bez wątpienia ważny gest a w wypadku strącenia maszyny NATO i wzięcia w niewolę żołnierzy NATO, skomplikowałoby sytuację polityczną agresora i powinno tym bardziej skłonić państwa Sojuszu do zdecydowanej odpowiedzi i pomocy militarnej swoim członkom.

Ocena działalności PKW „Orlik”

Czy działalność PKW „Orlik” na Litwie wpływa na poprawę relacji między Polską a Litwą? Jest to ważna kwestia, gdyż w ostatnich latach stosunki polityczne między tymi krajami są napięte. Dlatego należy ocenić misję nie tylko z perspektywy wojskowej, ale również społecznej.

Polscy żołnierze starają się reprezentować Polskę z jak najlepszej strony. Uczestniczą w różnych wydarzeniach na Litwie, udzielają się charytatywnie, czy przyjmują w bazie wycieczki ze szkół. Nie wpływa to jednak na zmianę wizerunku Polski wśród Litwinów. Jak wskazują badania opinii publicznej na Litwie, dla 26,8% społeczeństwa Polska jawi się jako wrogi kraj⁶⁵. Z kolei Polskę jako przyjaciela wskazuje jedynie 12,6% respondentów.

Jest to bardzo negatywna opinia, ponieważ Polska powinna być postrzegana raczej jako najbliższy sojusznik, który może pomóc Litwinom w wypadku agresji. Obecna ocena jest uwarunkowana wieloma czynnikami, takimi jak działalność Akcji Wyborczej Polaków na Litwie i zachowania jej lidera Waldemara Tomaszewskiego, problem dwujęzycznych tablic, oświaty, pisowni nazwisk. Sami żołnierze nie będą w stanie zmienić tego wizerunku. Przede wszystkim należy rozwiązać problematyczne kwestie, które wciąż są kością niezgody pomiędzy Polską a Litwą.

Działalność pozamilitarną żołnierzy polskiego kontyngentu należy ocenić korzystnie i powinna ona być dalej kontynuowana i przybliżana mieszkańcom Litwy. Bez wątpienia będzie to poprawiało wizerunek Polski, ale w długim terminie i nie w dużym stopniu. Może dobrym rozwiązaniem byłoby przeprowadzenie w czasie następnego kontyngentu akcji promocyjnej w mediach na temat działalności polskich żołnierzy w obronie litewskiego nieba. Mogłaby ona dotrzeć do szerszego grona litewskiego społeczeństwa i przez to wpłynąć na korzystniejszy obraz Polski.

⁶⁵ <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/wroga-litwie-polska.d?id=64945765> (25 IX 2014).

Mimo złych relacji na poziomie politycznym, współpraca między żołnierzami Polski i Litwy układa się bardzo dobrze. Panuje pełny profesjonalizm, jak przyznają sami żołnierze. Szczęśliwie konflikty polityczne nie są przenoszone na grunt relacji wojskowych. Polscy żołnierze są traktowani w Szawlach tak samo jak inni sojusznicy. Jednak spotyka się opinię, że Litwini nie chcą z nimi rozmawiać w języku polskim, nawet jeśli władają tym językiem. Rozmawiają jedynie w języku angielskim.

Ocena misji PKW „Orlik” z perspektywy wojskowej również wypada korzystnie. Polska aktywnie działa w regionie, dbając o bezpieczeństwo swoich sąsiadów. Polscy lotnicy zdobywają nowe umiejętności, a misja odbywa się profesjonalnie i bez większych zaniechań. Dlatego należy ocenić ją pozytywnie, mimo że nie wpływa na znaczną poprawę wizerunku Polski na Litwie. Wojskowe relacje polsko-litewskie mogą stanowić pewien wzór dla relacji politycznych. Wykazują one, że pomimo dzielących nas różnic politycznych czy historycznych istnieje możliwość dobrej współpracy z korzyścią dla obu krajów.

Summary

Piotr Piss

NATO Baltic Air Policing mission and participation of Polish Military Contingent „Orlik” in this operation

Article describe NATO Baltic Air Policing mission in Baltic States, which is long term mission started in 2004. For this mission NATO members provided military contingents in strength of 4 fighting jets and personnel for rotation which last around 4 months. First part of article is focused on mission as a NATO activity in this region. Second part shows activity of Polish Military Contingent „Orlik”, not only from military point of view, but also other activities for civilians and officials. Third part analyses future of mission, estimate this operation and participation of PMC „Orlik”. Article is not description of whole mission, but focused mostly on polish contingent. Main conclusion is, that this mission prevent Baltic States from distraction of their air space from Russian airplanes. And participation of PMC „Orlik” is important for polish military policy in this region.

Piotr Piss – mgr historii, doktorant w Zakładzie Badań Wschodnich w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego